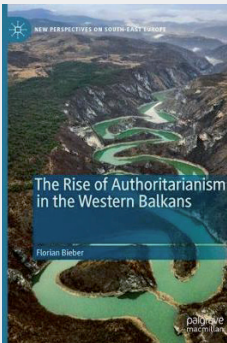

Anmeldelse: Faren for stabilitokratier på Balkan

Af Christian Axboe Nielsen

Højest læsværdig bog om udviklingen på Balkan og faren for, at demokratiene bliver kvalt i drømme om stabilitet.

Bieber, Florian:
The Rise of Authoritarianism in the Western Balkans.

Palgrave 2019,
155 s.

Florian Bieber, der er direktør for Center of Southeast European Studies ved universitetet i Graz, Østrig, og koordinator for Balkans in Europe Policy Advisory Group (BiEPAG) er velsagtens den førende ekspert på politiske udviklinger på Balkan. Han har begået en meget nyttig bog om de bekymrende nyere tendenser til autoritært styre i

regionen; en bog, der både byder på et overblik og også går i detaljer for hvert enkelt land.

Bieber indleder bogen med et underholdende blogindslag, der i 2015 blev flittigt delt online. Det drejer sig om sammenfatning og en opdatering til moderne tider af Machiavellis berømte bog *Fyrsten*. Bieber koger det hele ned til 10 nyttige og opsigtsvækkende råd, blandt andet den meget interessante anbefaling ”lad være med at have en ideologi, den kan kun skade dig”, hvilket passer som fod i hose til de apolitiske, opportunistiske og magtbegærlige politikere, der hersker på Balkan i dag.

Efter dette essay kommer Bieber med en indledning til emnet, hvor regionens sammensætning kort diskuteres sammen med at nøglebegreb så som *'democratic backsliding'* og *'stabilitocracy'* præsenteres. Sidstnævnte er især et nyttigt begreb, fordi det udstiller de uforudsete og problematiske konsekvenser, der er opstået som re-

Christian Axboe Nielsen har en MA i internationale relationer samt ph.d. i central- og østeuropæisk historie fra Columbia University, New York. Han har arbejdet ved ICTY og Den Internationale Straffedomstol og som konsulent for OSCE og for det canadiske justitsministerium. I dag er Christian Axboe Nielsen lektor ved Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet. Han er forfatter af en række bøger og udgivelser.

sultat af, at europæiske politikere prioriterer stabilitet på Balkan.

Drømmen om stabilitet

Efter de ødelæggende krige, smadrede økonomier og flygtningestrømme fra 1990'erne, er det jo helt forståeligt, at alle både i EU og på Balkan ønsker sig en stabil region. Problemet er bare, at denne trang til stabilitet alt for ofte resulterer i udemokratiske regimer, der tenderer mod magtmisbrug, korrupsion og autokratiske styremetoder. Ligesom andre forskere stiller Bieber også spørgsmålet, om de autokratiske tendenser overhovedet er nye, eller om de bare viser sig på en lidt anden måde end tidligere. Autokrati portrætteres også som en mere flydende form af styre, der kan antage mange forskellige former. Således er der for eksempel i Serbien i dag en efter sigende demokratisk og proeuropæisk præsident og regering, men praktisk talt regerer de på en måde, der ofte er i strid med EU's principper. Lignende tendenser ses selvfølgelig også i flere EU-medlemsstater, særligt blandt Visegrád-landene.

Bogens andet kapitel maler på et bredt lærred og opsummerer de vigtigste begivenheder i regionen siden kommunismens undergang i slutningen af 1980'erne. Det gør Bieber på en grundig og behændig måde, hvilket gør bogen som helhed let læselig og tilgængelig også for de læsere, der ikke tidligere er blevet indviet i regionens komplekse forhold.

Nationalismens autoritære klæder

Sammen med bogens tredje kapitel fører Bieber os frem til den bekymren-

de konklusion, at landene på Balkan egentlig ikke – på grund af blandt andet krig, ødelæggelse, nationalisme og beskidte og opportunistiske aftaler blandt diverse politikere – på noget tidspunkt har oplevet eller gennemført en tilstrækkelig grundig overgang fra de autoritære systemer, der eksisterede indtil kommunismens fald. Snarere oplever man det på overfladen paradoksale, at betændte antikommunister (der i visse tilfælde selv havde været kommunister tidligere hen) svøbte sig i nationalismens autoritære klæder og derved udviste autoritær kontinuitet. Det er for eksempel tilfældet i Kroatien, hvor den tidligere kommunistiske partisangenerale og senere nationalistiske dissident Franjo Tuđman styrede det uafhængige Kroatien på en meget autoritær måde.

Et andet eksempel, som Bieber behændigt præsenterer og forklarer, er Serbien, hvor en dødkedelig kommunistisk bureaukrat, Slobodan Milošević, red på nationalismens bølger til magten og kastede Jugoslavien ud over afgrunden.

’ **Mange stater i regionen risikerer derfor at opleve fænomenet ‘state capture’, hvor et politisk parti de facto overtager al magten i landet.**

Efter internationale sanktioner, en lang række krige og tabet af blandt andet Kosovo væltede demonstrationer endelig Milošević i oktober 2000. Men reaktionære kræfter dræbte den reformerende statsminister Zoran Đinđić i marts 2003, og efter et årti med ganske

beskedne reformer gik Serbien over til at være styret af tidligere ultranationalistiske politikere ligesom Aleksandar Vučić, der på opportunistisk vis nu angiveligt styrer landet mod EU-medlemskab. Dog står Vučić og lignende politikere i regionen i bund og grund først og fremmest for deres egne selviske interesser og styrer et semiautoritært system præget først og fremmest af en høj grad af klientelisme. Mange stater i regionen risikerer derfor at opleve fænomenet *state capture*, hvor et politisk parti de facto overtager al magten i landet, og hvor intet af betydning kan røre på sig i erhverv, politik, samfundet og medierne uden partiets tilladelse, og uden at det først og fremmest gavner partiet. Disse autoritære principper og

mekanismer præsenteres i mere detalje i bogens fjerde kapitel. Desværre er det også tilfældet, at et EU, der først og fremmest prioriterer stabilitet på Balkan, faktisk udviser alt for stor toleranse over for disse 'stabilitokratier'.

Der er i det hele taget ikke meget at kritisere i denne meget nyttige og meget betimelige bog. Det er sandt, at der i bogen er en del unødvendige gentagelser, og bogen bærer også lidt præg af ikke at have været redigeret grundigt nok. Men det er de rene bagateller i forhold til bogens analytiske merværdi, og den kan derfor klart anbefales til både fag- og lægfolk, der interesserer sig for regionen.

○○○